

SFÂNTUL FOTIE, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI. NAȘTEREA, COPILĂRIA ȘI ASCENSIUNEA SA LA CURTEA IMPERIALĂ

VIRGIL CERCEȘ*

REZUMAT. Articolul de față cuprinde viața patriarhului Fotie înainte de alegerea sa ca patriarh cât și viața societății bizantine, cadrul politic și religios la momentul ascensiunii tânărului Fotie. În prima sa parte articolul prezintă mai multe opinii privind data nașterii lui Fotie. Mai mulți cercetători își exprimă opiniile lor privind data nașterii începând cu anul 810 până la 827. Apoi tratează problema originii familiei și a copilăriei lui Fotie. De asemenea este adusă în discuție și problema educației lui Fotie. Este prezentată ascensiunea sa la curtea imperială cât și faptul că în vremea sa societatea bizantină era grupată în jurul a două partide a intransigenților și a liberarilor. În ultima parte a articolului se prezintă cadrul politic și religios înainte de alegerea lui Fotie ca patriarh.

Cuvinte cheie: Fotie, Patriarh, copilărie, ascensiune, partide.

Fotie se descoperă omenirii ca o personalitate complexă, aparținând unei perioade foarte zbuciumate a istoriei celei de-a doua jumătăți a secolului al IX-lea, pe care și el a influențat-o prin acțiunile sale și pe care a dominat-o. Personalitatea lui continuă și astăzi să trezească curiozitatea, admirația, dar și împotrivirea celor care caută să afle câte ceva din viața și gândirea acestui mare părinte al Bisericii Răsăritene postpatristice. În Biserica Ortodoxă a primit, chiar imediat după săvârșirea sa, supranumele de *cel Mare*. Înzestrat cu o capacitate intelectuală excepțională, a reușit să se impună în vremea sa ca un mare intelectual și bibliofil, pentru aceasta în primul său exil se plângea împăratului pentru lipsa cărților sale dragi.

---

* Pr. Drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, România,
email: cercesvirgil@yahoo.com

1. Opinii privind data nașterii lui Fotie

În ceea ce privește data nașterii lui Fotie nu avem o dată certă, ci mai multe supoziții bazate pe calcule legate de anumite evenimente din viața sa.

J. Hergenröther¹ admite ca dată a nașterii a marelui patriarh, anul 827. El își argumentează ipoteza susținută de dânsul, luând în calcul data hirotonirii ca patriarh a lui Fotie, anul 858. De asemenea susține că Fotie la data hirotonirii trebuia să aibă cel puțin 30 de ani așa după cum prevedeau canoanele, altfel contestatarii lui i-ar fi reproșat, printre altele și aceasta. Afirmatia sa se bazează pe calculele legate de viața ucenicului lui Fotie, Constantin-Chiril, care s-a născut în anul 827 și la doar 42 de ani moare (869). Constantin-Chiril a fost un apropiat al patriarhului Fotie și acesta, la rândul lui, i-a fost profesor. În anul 850 Fotie era deja profesor la Universitatea din Constantinopol. În urma acestor conexiuni, Hergenröther propune ca an de naștere 827.²

Unii cercetători, cum ar fi Karl Krumbacher³, Francis Dvornik⁴, Hans-Georg Beck⁵, Despina Stratoudaki White⁶ fixează ca dată a nașterii lui Fotie anul 820, an care este agreat de majoritatea dicționarelor care cuprind personalități și teologi din Evul Mediu⁷.

Dintre cercetătorii români, Părintele Profesor Ioan Irimia propune ca an al nașterii lui Fotie, 815 deoarece, spune el, “...în 858 decembrie 25, când își face

¹ J. Hergenröther, *Photius, patriarch von Konstantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma*, vol.1, Darmstadt, 1966, p.315.

² J. Hergenröther, *Photius...*, vol.1, p.315-316 și Pr. Dr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare al Constantinopolului: Contribuții la dezvoltarea Teologiei*, Editura Reîntregirea Alba-Iulia 2012, p.30.

³ Krumbacher spune că s-a născut în jurul anului 820 și mai precizează că în nici un caz după anul 827. Karl Krumbacher, *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches (527-1453)*, München 1891, p.223. <https://archive.org/stream/geschichtederbyz00krumuoft#page/223/mode/1up>, 14.05.2015.

⁴ F. Dvornik, *Photios, Patriarch*, în *Lexikon für Theologie und Kirche*. Achter Band, Verlag-Herder-Freiburg, 1963, col.484.

⁵ Hans-Georg Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, München, 1959, p.520 - <http://www.scribd.com/doc/54944991/Beck-Kirche-Und-Theologische-Literatur-Im-Byzantinischen-Reich-Beck-1959#scribd>, 14.05.2015

⁶ Referindu-se la data nașterii lui Fotie, Despina Stratoudaki White, ne spune că: *...În ce privește vârsta sa, Fotie, a dat ocazional referințe indirecte. El îl numește pe patriarhul Nikiforos contemporanul său....că era tânăr când a scris Lexikonul și foarte bătrân și obosit când a terminat Amfilohia....Un alt punct important în stabilirea vârstei lui Fotie este informația furnizată de el cu referire la anatema asupra tatălui său, unchiului său, Tarasios, și a lui însuși de ultimul sinod iconoclast, ce a avut loc în 837. Ea propune ca dată a nașterii lui Fotie anul 820 alăturându-se „Numeroșilor biografi ai patriarhului... Despina Stratoudaki White, *Patriarch Photios of Constantinople, his life, scholarly contributions, and correspondence together with a translation of fifty-two of his letters*, Brookline, Massachusetts, 1981, p. 15-16.*

⁷ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.30.

*apariția ca patriarh, se prezintă cu o bogată experiență.*⁸ Tot anul 815 îl propune ca an al nașterii lui Fotie și Ioan Bria⁹.

Părintele profesor Milan Şesan spune că atunci când a fost hirotonit ca patriarh, Fotie era ....*în vârstă de 38 de ani....*¹⁰ De aceea el dă ca an al nașterii lui Fotie 820.

Tot anul 820 este propus ca an al nașterii lui Fotie și de către Părintele Profesor Doctor Vasile V. Munteanu¹¹. Același an îl dă și Pr. Prof. Dr. Emilian Voiutski.¹²

Panaghiotis K. Hristou, fost profesor de Patrologie la Universitatea „Aristotel” din Tesalonic, spune că Fotie .... *Ἐγεννήθη πιθανῶς περὶ τὸ 820 εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὴν Κωνσταντινούπολιν...*¹³

Profesorul emerit al Universității din Atena, Hristos S. Voulgaris ne spune că Fotie ... *Γεννηθεὶς περὶ τὸ 820 ἐκ γονέων ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς...*¹⁴. Tot același an al nașterii lui Fotie, 820, îl dă și Vasiliou Laourdas¹⁵. Constantin N. Tsirpanlis, Profesor de Istoria Bisericii și Patristică la New York propune ca dată a nașterii lui Fotie anul 810.¹⁶

Istoricii Waren T. Treadgold¹⁷ și P. Stéphanou¹⁸ propun ca dată a nașterii marelui Patriarh anul 810.

⁸ Pr. Ioan Irimia, *Conflictul religios dintre Roma și Constantinopol în timpul patriarhului Fotie*, în *Luminătorul*, anul LXXVI (1943), nr.1-2, p.655.

⁹ Diac. Ioan Bria, *La împlinirea a 1100 de ani de la Enciclica patriarhului Fotie al Constantinopolului către patriarhii răsăriteni*, în *Ortodoxia*, anul XIX (1967), nr.4, p.608.

¹⁰ Pr. Milan Şesan, *Patriarhul Fotie și Roma*, în *Mitropolia Ardealului*, anul V (1960) nr.7, p.548.

¹¹ Pr. Vasile V. Munteanu, *Bizantinologie*, Editura Învierii Arhiepiscopia Timișoarei 1999, p. 136.

¹² Pr. Emilian Voiutski, *Istoria literaturii și moralei creștine*, în *Candela* anul XXV (1906), nr.10, p.45 s.u.

¹³ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ.ΧΡΗΣΤΟΥ, ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ, Ο ΛΟΓΙΟΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗ 1965, p.4, „S-a născut, probabil, spre anul 820 în capitală, la Constantinopol...”

¹⁴ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΠ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ, Ο ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ, ΑΘΗΝΑΙ 1977, p. 5 – „S-a născut spre anul 820 din părinți de origine aristocrată...”

¹⁵ “Ο Φώτιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν περὶ τὸ 820 ἀπὸ γονεῖς κατέχοντας ἀνωτάτας θέσεις εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προτενύσης τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.” ΦΩΤΙΟΥ ΟΜΙΛΙΑΙ, ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ ΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΛΑΟΥΡΔΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1959, p.4 – “Fotie s-a născut la Constantinopol către anul 820 din părinți aparținând celei mai înalte poziții a societății bizantine din capitală.”

¹⁶ Constantine N. Tsirpanlis, *Saint Photius as missionary and true ecumenical father*, în *Ἐκκλησία καὶ Θεολογία*, Τόμος Ε, (1984), p. 436.

¹⁷ Waren T. Treadgold, *The Nature of the Bibliotheca of Photius*, (Washington), 1980, (Dumbarton Oaks Studies 18).

¹⁸ “Născut în jurul anului 810, Fotie a aparținut uneia dintre cele mai proeminente familii din Constantinopol.” P. Stephanou, *Photius, patriarche de Constantinople*, în *Dictionnaire de Spiritualité Ascétique et Mystique*, Tome 12, (1984) Col. 1397. <http://www.histoirebook.com/index.php?post/2012/03/14/Dictionnaire-de-spiritualite-Tome-04-Premiere-partie,25.05.2015>.

Toți cei care s-au oprit asupra unui an al nașterii lui Fotie, l-au calculat ținând cont de anumite evenimente arhicunoscute din viața marelui patriarh, cum ar fi: persecuția iconoclastă, delegația trimisă la curtea arabă, urcarea pe tronul patriarhal etc.

2. Familia și anii copilăriei lui Fotie

Toți cercetătorii sunt de părere că Fotie provine dintr-o familie nobilă din Constantinopol¹⁹, iar François Dvornik mai precizează că “...*et était parent avec la dynastie macédonienne*.”²⁰. Tatăl său pe, nume Serghie, și mama sa, pe nume Irina, au avut de suferit în perioada iconoclasmului din cauza atașamentului față de cinstirea icoanelor, în timpul împăratului Teofil (829-842)²¹. Astfel, părinții lui sunt cinstiți ca sfinți mărturisitori și sunt trecuți în sinaxarul bizantin pe data de 13 mai.²² Fotie, într-una din epistolele sale²³ îi aduce elogii tatălui său descriindu-l ca fiind un om viteaz, evlavios și că s-a remarcat “...*printr-o bogăție a adevăratei slave, prin*

---

¹⁹ F. Dvornik, *Le schisme de Photius histoire et legende*, Paris, 1950, p. 31 (“...și era înrudit cu dinastia macedoniană”); ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΠ. ΒΟΥΓΑΡΗΣ, *Ο ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ...*, p.5; .... *Știm că s-a născut într-o nobilă familie constantinopolitană...* Pr. Ene Ionel, *Patriarhul Fotie al Constantinopolului*, editura Episcopia Buzăului și a Vrancei, 2003, p.5

²⁰ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p. 31

²¹ Fotie însuși face referire la suferința părinților lui din timpul iconoclasmului într-o scrisoare de consolare adresată fratelui său, Tarasie, care suferea din cauza că îi murise un copil: *Nu trebuie să trădăm faptele slăvite de vitejie ale părinților noștri, pentru că ei au întâmpinat moartea nu precum o fac cei pe care îi știm noi. Să fim cruțați de asemenea lucruri; acești înaintași au fost lămuriiți prin foc și prin apă și, deși au fost amenințați în acea vreme de surghiunul amar și greu, fiind lipsiți de orice prieteni și rude, deși au fost despărțiți de toți cei ce aduc mângâiere, le-au primit pe toate cu bucurie; și au slăvit pe Dumnezeu, spre deosebire de cei care conduc cele omenești după mintea omenească.* – J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.102, col. 972, <https://archive.org/details/patrologiaecurs11/mingnogoog,14.05.2015> - traducere de Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, traducere din limba engleză de Marius Popescu, Editura Sofia București 2005, p.14 vezi și FA., *Viața și nevoițele celui între sfinți părintelui nostru Fotie cel mare, Patriarhul Constantinopolei*, Traducere de Constantin Făgețeanu după ediția: *The Lives of the Pillars of Orthodoxy*, published by Holy Apostles Convent and Dormition Skete, Buena Vista, Colorado, USA, 1990, Editura Cartea Ortodoxă, Editura Egumenița, p.12. De asemenea vezi și Pr. T. Bodogae, *O epistolă a patriarhului Fotie și semnificația ei*, în *Mitropolia Banatului*, anul XXXII (1982), nr.10-12, p.613-623.

²² J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.102, col. 877C – <https://archive.org/stream/patrologiacursus19mingnogoog#page/n429/mode/1up>, 25.05.2015 și Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 14.

²³ Este vorba de Epistola de întronizare a lui Fotie adresată scaunului patriarhal al Antiohiei, Vezi Photios Patriarchos Constantinopolitanos, [*Epistolae*] *ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ*, Johannes N. Baletta ed. Georg Olms Verlag Hildesheim. New York 1978, p. 143 s.u.

*dreaptă credință...și prin surghiun și mucenicie.*²⁴”. Iar despre mama sa spune: *...și mama iubitoare de Dumnezeu și iubitoare de virtuți....*²⁵ Ei aparțineau celor mai de seamă familii din Bizanț²⁶. Serghie, tatăl său, era la curtea imperială, având dregătoria de spatharios, adică conducător al gărzii imperiale. Fratele tatălui său a fost patriarhul Constantinopolului, Tarasie (784-806), canonizat de către Biserica Ortodoxă și prăznuit la data de 25 februarie. Este cel care a prezidat Sinodul VII Ecumenic din 787 de la Niceea. Mai avea încă patru frați care se numeau: Constantin, Serghie, Tarasie și Teodor. Familia lui se înrudea cu însăși familia imperială²⁷. Patricianul Serghios, fratele mamei lui Fotie, era căsătorit cu Irina, sora împărătesei Teodora.²⁸

Este foarte greu de stabilit împrejurările exacte ale educației primite de tânărul Fotie. Având în vedere și faptul că părinții lui au fost exilați din cauza atitudinii lor pentru cinstirea icoanelor, determinarea locului și a școlii urmate de Fotie devine și mai greu de precizat. Cine au fost profesorii cu care a studiat Fotie? A fost doar un autodidact²⁹? Sunt întrebări la care nu s-a dat, până în prezent, un răspuns exact.

Faptul că a devenit un erudit remarcabil destul de tânăr, un foarte subtil filozof și un excelent teolog, ne îndreptățește să credem că a ajuns la această performanță după studii sistematice și laborioase în preajma unui profesor³⁰.

²⁴ Photios Patriarchos Constantinopolitanos, [Epistolae] ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, p. 145 – traducere de Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 14.

²⁵ ”... και μήτηρ φιλόθεός τε και φιλάρετος ...” Photios Patriarchos Constantinopolitanos, [Epistolae] ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, p. 145.

²⁶ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, ΜΕΓΑΣ ΦΩΤΙΟΣ..., p. 5.

²⁷ Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 13.

²⁸ Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 13.

²⁹ Protopresbiterul Teodor Zisis, profesor universitar la Universitatea Aristotel din Tesalonic spune: „...referitor la întrebarea dacă Fotie a fost un autodidact sau a avut profesori, notăm aici că aceste două opinii nu se exclud, ci, dimpotrivă, se completează. A avut profesori și a urmat cursurile școlilor din Constantinopol, însă în același timp, datorită marii sale inteligențe și studiului continuu al cărților, de care nu se despărțea niciodată, s-a instruit singur și și-a depășit profesorii”. Teodoros Zisis, *A fost Sfântul Fotie cel Mare umanist?*, în Tabor, Anul VIII (2014), nr. 3, martie, p. 16.

³⁰ Potrivit acestei convingeri se presupune că Fotie a fost instruit de celebrul filozof și matematician Leon, fostul arhiepiscop al Tesalonicului, după ce acesta s-a întors la Constantinopol și unde și-a reluat activitatea de profesor după ce a fost demis din scaunul arhiepiscopal. Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 18. Și Teodoros Zisis afirmă că „... Leon Filozoful și Matematicianul, a fost și profesorul lui Fotie.” Teodoros Zisis, art.cit., p. 16. Părintele Iustin Popovici afirmă că după ce a studiat literatura, matematica filozofia aristotelică și învățătura lui Platon, tânărul Fotie a zăbovit îndelung și asupra Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți ai Bisericii și că acest lucru din urmă l-a făcut sub îndrumarea unor bărbați înțelepți și a unui duhovnic și al căror nume nu se cunosc. Conf. Iustin Popovici, *The Life of Saint Photios the Great*, în vol. On the Mystagogy of the Holy Spirit, Studion Publishers, NY, 1983, p. 36 și F.A., *Viata și nevoințele celui ...*, p. 14.

“Geniul lui Fotie era încă mai presus de nașterea sa. El avea spiritul mare și cultivat cu îngrijire. Bogățiile sale îi înlesneau a găsi toate soiurile de cărți; și pasiunea sa pentru glorie mergea până la a petrece nopțile în lectură. Astfel, el deveni cel mai savant om, nu numai al veacului său, ci și al celor precedente. El știa gramatica, poetica, retorica, filozofia, medicina și toate științele profane; însă nu neglija nici știința teologică și, când se văzu în Biserică, deveni foarte savant în treburile bisericești.”³¹

Până și cei ce mai târziu l-au contestat pentru acțiunile sale ca patriarh, când vine vorba de erudiția sa toți vorbesc cu admirație despre el. Astfel, unul din cei mai înverșunați dușmani ai lui, și anume, biograful patriarhului Ignatie, Niceta Paflagonul, când vine vorba de știința lui Fotie spune: “Fotie nu se trăgea din oameni josnici și fără importanță, ci dintre cei nobili după trup, fiind un om eminent. Era respectat pentru înțelepciunea și pentru cultura sa profană mai mult decât oricare persoană implicată în politică. Cunoștea gramatica și poezia, retorica și filozofia; de asemenea și medicina, și, în general, orice știință profană din vremea lui. Superioritatea lui intelectuală era de așa natură, încât părea că-și depășește generația și se întrece cu autoritățile antice.”³²

Din scrisorile sale aflăm că era iubitor de viață singuratică, departe de frământările societății. Astfel, într-o scrisoare, spune despre sine: “...Când eram tânăr mi-am dorit foarte mult să trăiesc singur”³³ și “...În copilărie am luat hotărârea să stau departe de probleme și de zgomot și să mă bucur de plăcerile pașnice ale vieții retrase.”³⁴

---

³¹ Claude Fleury, *Histoire Ecclesiastique*, Tome onzieme, Depuis l'an 858 jufques l'an 925, Paris, pp.5-6 <https://archive.org/details/historiqueeccls00fabrgoog/23.03.2015> - “Le genie de Photius étoit encore au dessus de sa naissance: il avoit l'esprit grand & cultivé avec un grand soin. Ses richesses lui faisoient trouver facilement toutes sortes de livres; & sa passion pour la gloire alloit jusques à passer les nuits à la lecture. Aussi devint-il le plus savant homme, non seulement de son siecle, mais des precedens. Il scavoit la grammaire, la poétique, la retorique, la philosophie, la medicine & toutes sciences profanes: mai sil n'avoit pas négligé la science ecclesiastique; & quand il se vit en place il s'y rendit très savant.”

³² J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.105, col.509, <http://books.google.com/books?id=KDMRAAAAYAAJ> 31.09.2014 - “Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγεννῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα, καὶ περιφανῶν, σοφία τε κοσμικῇ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκίμωτατος πάντων ἐνομιζέτο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ρητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης ὀλίγου δεῖν ἐπιστήμης τῶν θύραθεν τοσοῦτον αὐτῷ τό περιόν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεάν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι.” Traducere în română la Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p.18-19.

³³ Este vorba de epistola de întronizare, a lui Fotie pe scaunul constantinopolitan, adresată scaunului patriarhal al Antiohiei. Vezi: Photios Patriarchos Constantinopolitanos, [*Epistolae*] ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, p.145. Traducere în română la Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p.19.

³⁴ J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.102, col. 585B – <http://www.archive.org/details/patrologiaecurs/11migngoog/12.08.2014>. Traducere în română la Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p. 19.

3. Societatea Constantinopolului la ascensiunea tânărului Fotie

Se pare că Fotie era destul de tânăr când a ajuns profesor de filozofie la Universitatea din Constantinopol³⁵. Nu știm cu exactitate anul. Se presupune că nu înainte de moartea împăratului iconoclast, Teofil (829-842). Vastele sale cunoștințe, însă, i-au permis tânărului Fotie să predea și logică, dialectică, teologie etc.³⁶ Vorbind de această perioadă din viața lui Fotie, Părintele Profesor Milan Șesan spune că: *“El a organizat cursurile Academiei Patriarhale și a înființat un curs anexă la Biserica Sfinții Apostoli, unde preda filosofia, retorica și gramatica; apoi la Universitate a introdus în 856 și cursul de filozofie religioasă...”*³⁷

Faima de care se bucura, precum și bunele relații cu palatul, avându-l acolo pe fratele său Tarasie, dar mai ales unchiul său ,Serghie, care era soțul Irinei, sora împărătesei Teodora, l-au ajutat mult pe Fotie să intre în viața curții imperiale³⁸.

În această perioadă societatea bizantină era divizată. Viața politică și religioasă gravita în jurul a două partide aflate mereu în dispută atât pentru tronul patriarhal cât și chiar pentru cel imperial³⁹. Această dispută se va regăsi și în conflictul de mai târziu dintre Ignatie și Fotie. Originile acestor divizări trebuie căutate de-a lungul istoriei imperiului Bizantin, chiar înaintea iconoclasmului, mergând până la începuturile vieții în cetatea lui Constantin și chiar și dincolo și anume de la instituții din Roma cea veche, de unde au fost transferate, îmbrăcând noi forme și adaptându-se societății orientale creștine.⁴⁰

Dacă în vechea Romă erau mai multe partide în cercul roman, cum ar fi cele ale verzilor, albaștrilor, roșilor și albilor, în Bizanț vom găsi doar două partide, cele ale verzilor și albaștrilor⁴¹. Mai departe, Dvornik spune: “Ceea ce este sigur,

³⁵ Dvornik afirmă, fără să precizeze anul, că: *“...u. schon früh wurde Ph. Durch Theoktistos, den ersten Minister der Kaiserin Theodora II, Prof. der Philosophie an der kaiserl Hochschule. - foarte devreme a fost Fotie profesor de filozofie, prin Teoctist, ministrul Teodorei a II-a, la Universitatea Împărătească din Constantinopol.”* F. Dvornik, *Photios, Patriarch*, col.484; Pr. Lucian D. Colda spune că: *“... tânărul Fotie, în vârstă de numai 20 de ani, a debutat ca profesor de filozofie la universitatea imperială din Constantinopol”*, Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p. 32; cf. și C. Cappizi, *Photios, hl., Patriarch von Konstantinopel*, în *Lexikon für Theologie und Kirche* 8 (1999), pp.267-268.

³⁶ J. Hergenröther, *Photius...*, vol.1, pp.324-327 și Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.33.

³⁷ Pr. Milan Șesan, *Despre teologia postpatristică*, în *Mitropolia Ardealului*, anul XI (1966), nr.4-6, p. 285.

³⁸ F. Dvornik, *Photios, Patriarch*, col.484.

³⁹ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p. 35. Pentru mai multe detalii vezi Pr. Milan Șesan, *Schisma între Patriarhii Fotie și Ignatie?*, Cernăuți 1936, pp.17 s.u..

⁴⁰ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p. 35 *“...qui furent transférées à Byzance, imprégnées d'un hellénisme chrétien, pour prendre des formes que les citoyens de la République romaine n'auraient jamais reconnues”*.

⁴¹ Vezi F. Dvornik, *The Circus in Byzantium, Their Evolution and Suppression*, în *Byzantina-Metabyzantina*, New-York 1946, p.119-133.

este că evoluția religioasă a Bizanțului și a întregului Orient este inseparabilă de jocul de rivalități între principalele partide ale cercului albaștrilor și verzilor. Ei au ajuns chiar să se considere ca factori de prim plan în viața religioasă și politică a imperiului.”⁴²

Adoptarea acestor grupări în viața bisericească de la Constantinopol a fost posibilă deoarece creștinismul oriental era de tip național⁴³ în care marea masă a populației participa activ atât la cultul divin cât și la disputele teologice care apăreau. Se poate remarca, mai ales în conflictul monofizit, că cele două grupări ale verzilor și ale albaștrilor s-au pus în tabere diferite.⁴⁴

Împăratul Heraclie (610-641) este cel care a reușit să pună capăt acestor grupări⁴⁵, care prin disputele lor puneau adesea în pericol chiar siguranța imperiului. Cu toate acestea acțiunile acestor două grupări le găsim în cele două curente, unul mai liberal și moderat, iar altul mai conservator și intransigent și care n-au încetat să se afle în opoziție unul față de altul. Aceste acțiuni apar foarte clar în disputa contra icoanelor, dar mai ales după ce cultul icoanelor a fost restabilit de către împărăteasa Irina.

În noul context disputele dintre cele două grupări apar sub două chipuri diferite, cel al *oiconomieii* sau al politicii liberale de compromis și sub chipul intransigenților ultraconservatori care urmăreau ca preceptele bisericii să fie observate în toată rigoarea lor⁴⁶.

Aceasta era starea societății bizantine când tânărul Fotie se remarca ca un tânăr cu mari perspective la curtea bizantină. Oare va putea el, în viitor, să nu fie atras de una dintre aceste grupări și să rămână doar în sfera activității literare⁴⁷ și să nu fie atins și de politică fie ea și doar bisericească? Prea dese controverses teologice au creat o ambianță explozivă, iar persecuțiile iconoclaste au lăsat în urmă răni adânci în sânul societății bizantine.

F. Dvornik, pornind de la scrierile principalilor dușmani ai lui Fotie, observă în scrierile acestora tonul plin de ură și de virulență, care nu vine doar dintr-un simplu exces de fervoare religioasă ci: *“Tendința politică este prea evidentă sub stratul de considerații religioase și morale. Aceste scrieri au toate*

⁴² F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.35, *“Ce qui est certain c’est que l’évolution religieuse de Byzance et de tout l’Orient est inséparable du jeu des rivalités entre les principaux partis de Cirque des Bleu set des Verts. Ils en vinrent même à se poser comme les facteurs de premier plan dans la vie religieuse et politique de l’empire.”*

⁴³ Pr. Milan Šesan, *Schisma între Patriarhii...*, pp.14 s.u. Vezi F. Dvornik, *Național Churches and the Church Universal*, Londra 1944.

⁴⁴ F. Dvornik, *The Circus in Byzantium...*, pp.119-133.

⁴⁵ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.36.

⁴⁶ Pr.Prof.Dr. Milan Šesan, *Schisma între Patriarhii...*, p.10 s.u.

⁴⁷ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p. 31.

caracteristicile pamfletelor politico-religioase și sunt produsul existenței în Bizanț, pe vremea lui Fotie, a două clanuri ostile care își disputau controlul bisericii și al statului.”⁴⁸

4. Cadrul politic și religios premergător alegerii lui Fotie ca patriarh

La vremea în care Fotie își făcea debutul în plan cultural și politic, la cârma imperiului se afla împărăteasa văduvă, Teodora, asigurând regența tânărului împărat minor, Mihail al III-lea, împreună cu logotetul Teoctist.⁴⁹

Între persoanele care exercitau o influență mare în conducerea imperiului, din această perioadă, se afla și comandantul oștirilor, Manuel, care se bucura de simpatia largă a maselor și care chiar ar fi fost ales, de acestea, dacă era posibil, împărat în locul împăratului minor, Mihail. Față de acesta, logotetul Teoctist, avea o mare ură și cu bucurie ar fi făcut orice să-l înlăture de la putere.⁵⁰ De asemenea și patriciul Bardas, fratele Teodorei, avea mare influență la palat care nutrea o invidie mare asupra celor doi (logotetul Teoctist și Manuel) iar în ascuns plănuia înlăturarea lor.⁵¹

Toate cele prezentate mai sus făceau din regența Teodorei un lucru greu de exercitat. În zbuциumul acestor intrigi, Manuel s-a retras, ceea ce i-a dat lui Teoctist puteri nemărginite în treburile imperiului.⁵²

Cât privește treburile Bisericii, nici acestea nu erau mai limpezi. Prea adesea, amestecul politicului în treburile bisericii a ridicat nori grei în sânul acesteia, care au tulburat adânc liniștea Bisericii și au produs răni adânci în cadrul structurilor eclesiale. Triumful Ortodoxiei era încă destul de fragil. Mulți dintre cei care se aflau în rândul iconoclaștilor aveau încă funcții importante în structura imperiului și a bisericii. Se punea serios problema raportării la aceștia în lumina adevărului. Înlocuirea acestora cu alții ridica o mare problemă deoarece trebuiau găsiți oameni capabili să conducă destinele Bisericii și ale Imperiului. Apoi, să nu uităm că în rândul iconoclaștilor existau intelectuali de marcă ai Imperiului. În ceea ce privește modul în care Biserica trebuia să se raporteze la cei care fuseseră de partea iconoclaștilor existau două puncte de vedere diametral opuse: unul, al liberalilor, care erau de părere că cei care se declaraseră iconoclaști, dar care acum

⁴⁸ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.34 - *“La tendance politique est par trop évidente sous le vernis de considérations religieuses et morales. Ces écrits ont toutes les caractéristiques de pamphlets politico-religieux et sont le produit de l’existence à Byzance, au temps de Photius, de deux clans hostiles qui se disputaient le contrôle de l’Eglise et de l’Etat”*.

⁴⁹ J. Hergenröther, *Photius...*, vol.1, p.339.

⁵⁰ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.39.

⁵¹ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.39.

⁵² J. Hergenröther, *Photius...*, vol.1, p.340.

se leapădă de erezie și cer primirea lor în biserică, să fie reprimiți; și altul, al intransigenților care cereau depunerea definitivă din orice treaptă clericală a tuturor aceluia care s-au făcut vinovați de erezie, precum și excomunicarea tuturor vinovaților. Putem spune că, deși Ortodoxia biruise, liniștea era încă departe de a se reinstaura în biserică. Populația era din nou divizată în două grupări contradictorii: a liberalilor și a extremiștilor.

Cât privește curtea imperială, dornică de instaurarea păcii în sânul bisericii, era favorabilă grupării liberale care cereau aplicarea *oiconomiei*. Împărăteasa Teodora însă avea mare simpatie față de gruparea extremiștilor, dar înțelegea foarte bine că interesele dinastiei cereau discreție.⁵³ Dvornik spune că: “*Suntem surprinși să aflăm că, din scrierile cronografilor, ea aproape se opunea restabilirii oficiale a cultului icoanelor și că ea nu se lăsa convinsă decât de argumentele lui Teoctist și a rudei sale, magistrul Serghie.*”⁵⁴ Patriarhul iconoclast Ioan Gramaticul (836-843) a fost depus.⁵⁵ Împărăteasa Teodora refuză să aleagă un candidat propus de către intransigenți, cu toate că aceștia au prezentat mai mulți candidați – Atanasie de Sacudion, Naucratius de Studion, arhiepiscopul Katasambas de Nicomidia și mitropolitul Cizicului⁵⁶. În cele din urmă a acceptat candidatura unui om înclinat spre împăcare, pe nume Metodie (800-847), călugăr și preot sicilian.⁵⁷

Principală grijă a noului ales în scaunul episcopal a fost aceea de a aduce pacea în Biserică, însă căutând să rămână în limitele stricte ale ortodoxiei. Astfel, el a depus pe toți aceia care se mențineau pe calea ereziei iconoclaste, dar și pe aceia care, după ce au zis că se leapădă de erezie, mai apoi s-au întors pe calea ereziei. Aceia care au arătat căință sinceră au fost reprimiți în sânul ortodoxiei și și-au păstrat demnitățile.⁵⁸

În scaunele rămase vacante în urma depunerilor, Metodie a evitat să numească oameni din rândul extremiștilor și și-a ales candidați din rândul moderaților. Aceasta, deoarece își amintea prea bine cum zelul exagerat al extremiștilor, după prima restabilire a cinstirii icoanelor, a făcut posibilă reîntoarcerea ereziei. Însă toate acestea nu au făcut altceva decât ca noul patriarh să-și atragă asupra sa mânia extremiștilor, în special al studiișor, care au avut

⁵³ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.43.

⁵⁴ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.43 – “*On est surpris d'apprendre, par les récits des chronographes, qu'elle s'opposait presque au rétablissement officiel du culte des images et qu'elle ne se laissa convaincre que par les arguments de Théoctiste et de son parent, le magister Serge.*”

⁵⁵ Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p.28.

⁵⁶ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.43.

⁵⁷ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.44.

⁵⁸ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p. 40; V. Laurent, *Méthode de Constantinople (Saint)*, în *Dictionnaire de Théologie Catholique* (lettre M), VOL.10, pp.1599-1603 - http://jesusmarie.free.fr/dictionnaire_de_theologie_catholique_lettre_M.html, 04.06.2015 și Daniel Stiernon, *Constantinople IV*, Traductor del texto Andrés Ibanez Arana, Victoria editorial eset 1969, pp.13-14 – <http://www.liburuklik.euskadi.net/handle/10771/26978> 09.06.2015.

cel mai mult de suferit în vremea prigoanelor iconoclaste. De aceea noua stare a lucrurilor în Biserică lor li s-a părut un compromis de neacceptat⁵⁹.

Așadar, noul patriarh, care nu vedea cu ochi buni atitudinea rigoristă canonică a călugărilor studiiți, a intrat în conflict direct cu aceștia. Călugării studiiți erau nemulțumiți de faptul că Metodie a păstrat în scaunele episcopale foști episcopi care nu se ridicau, din punct de vedere intelectual, la nivelul studiiților, dar și pentru faptul că sinodul hotărâse să acorde iertare ultimului împărat iconoclast, Teofil (829-842), după moartea sa. În toate acestea ei nu vedeau altceva decât o neluare în seamă a sacrificiului lor în lupta contra ereziei și o împietate adusă memorie părintelui lor, Sfântul Teodor Studitul (759-826), care în disputa cu patriarhii, Tarasie (784-806) și Nichifor I (806-815), era de partea acriviei canonice⁶⁰. Ca urmarea a acestei situații, călugării studiiți vor critica dur acțiunile noului patriarh, dându-se drept apărători ai canoanelor. Conflictul a degenerat atât de mult, încât a luat o turnură tragică, ajungându-se în cele din urmă la o nouă schismă în interiorul Bisericii⁶¹. Metodie le-a cerut studiiților să condamne public tot ceea ce a spus Teodor Studitul la adresa patriarhilor Tarasie și Nichifor I. Acest lucru era de neconceput pentru călugării studiiți, refuzând categoric, preferând o ruptură cu Constantinopolul decât să întineze memoria părintelui lor. În cele din urmă, patriarhul Metodie, exasperat de atitudinea ostilă și răutăcioasă a călugărilor studiiți și a tuturor partizanilor lor, i-a excomunicat pe aceștia.⁶² Dvornik, făcând referire la această dispută, spune: *“Metodie pare să fi fost susținut în fond de către călugării din Olimp, eremiți și sihaștri, invidioși pe confrății lor de la Studion.”*⁶³

Această stare a lucrurilor a persistat, în sânul bisericii, până la moartea patriarhului Metodie (+ 847), cu toate eforturile patriarhului de a-i readuce pe studiiți sub ascultare. Primul pas spre împăcare a fost făcut de însuși Metodie. Într-un fragment din testamentul său spune: *“Cei care vor să se pocăiască primiți-i cu cinste la împărtășanie, dat fiind că ei resping scrierile părintelui lor – adică Teodor Studitul – împotriva sfinților patriarhi, Tarasie și Nichifor. Celor care se întorc spre Biserică cu inimă curată redați-le pur și simplu demnitatea ordinului lor sacerdotal.”*⁶⁴

⁵⁹ Pr. Milan Šesan, *Schisma între Patriarhii...*, pp.19 s.u.

⁶⁰ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p. 41.

⁶¹ Pr. Milan Šesan, *Schisma între Patriarhii...*, p.20.

⁶² Pr. Milan Šesan, *Schisma între Patriarhii...*, p.20; F. Dvornik, *Les Slaves, Byzance et Roma au IXe siècle*, Paris 1926, pp.128 ș.u. și Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.41.

⁶³ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, pp.45-46. - *“Méthode parait avoir été soutenu à fond par les moines de l'Olympe, les ermites et les hésychastes jaloux de leurs confrères réformés de Studion.”*

⁶⁴ I.B. Pitra, *Iuris ecclesiastici graecorum historia et monumenta*, Tome II, Romae 1864 -1868, p. 362. - http://reader.digitale-sammlungen.de/en/fs1/object/display/bsb10506715_00416.html?zoom=0.9000000000000004,25.05.2015 - *“...Τούτους, μετάνοιαν, εἰ θέλοιεν, ἀξιώσατε καὶ εἰς κοινωνίαν προσλάβετε δηλον δὲ ὅτι κατὰ ἀγιωτάτων πατριαρχῶν Ταρασίου καὶ Νικηφόρου συγγράμματα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἀναθεματίζοντας τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ ὀλοψύχως προσερχομένοις ἀπλοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ καθ' ἑαυτοῦς ἐξουσίαν ἀπόδοτε.”* - Vezi traducerea în franceză la F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p. 46.

Așadar, la moartea patriarhului Metodie, situația din sânul bisericii era una critică. Curtea imperială aproba acțiunile religioase ale fostului patriarh dar era îngrijorată de atitudinea schismatică a monahilor studiiți, cu atât mai mult cu cât însăși împărăteasa nutrea o simpatie deosebită față de călugării intransigenți. Aceștia din urmă se străduiau să câștige și mai mult favorurile împărătesei. Acest lucru le-a fost ușurat și de faptul că fratele împărătesei, Bardas, care făcea parte din regență, și care simpatiza cu gruparea moderaților, a fost înlăturat complet, în favoarea lui Teoctist, un eunuc. Teoctist, văzând simpatia de care se bucura Bardas în rândul intelectualilor și a moderaților s-a orientat și a fost câștigat de gruparea intransigenților și asta cu atât mai mult cu cât împărăteasa Teodora se bucura de o prețuire deosebită în rândul acestora.⁶⁵

Așa stând lucrurile la curtea imperială, se întrezărea deja că noul patriarh care va fi ales, va face parte din gruparea intransigenților, deși disputa a fost dură⁶⁶ și dificilă. Se vorbește de mai mulți candidați⁶⁷. Dintre ei, cel mai însemnat era Grigorie Asbestos, mitropolitul Syracusei⁶⁸, un intelectual de clasă, care, din pricina invaziei saracine în eparhia sa, se afla refugiat la Constantinopol. El era, de fapt, conducătorul partidei moderaților. De asemenea era apropiatul și biograful fostului patriarh, Metodie (biografie necunoscută până astăzi).⁶⁹

Însă, cu toate că se afla în postura de favorit, se pare că el a fost implicat într-un scandal canonic, deoarece, pe când se afla în Siracuză, a hirotonit un preot, pe nume Zaharia, care ținea de Constantinopol, ca episcop la Taormina – Sicilia, fără a avea consimțământul Constantinopolului.⁷⁰ Toate acestea s-au întâmplat pe vremea patriarhului Metodie. În urma acestui fapt Grigorie Asbestos a fost judecat de către tribunalul bisericesc și și-a primit pedeapsa cuvenită. Dar, patriarhul Metodie a ridicat pedeapsa inculpatului din rațiuni pastorale.⁷¹

⁶⁵ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, pp. 49-50.

⁶⁶ Pr. Lucian D. Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.41.

⁶⁷ Se vorbește că printre candidați se aflau și doi fii ai fostului împărat iconoclast, Leon al V-lea Armeanul, Vasile și Grigore. Aceștia însă, ca și mulți alții, au fost nevoiți, din diverse motive, să se retragă. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.105, col 500 ș.u. http://books.google.com/books?id=h_MUAAAAQAAJ, 23.12.2014. Cf. F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.49.

⁶⁸ F. Vornik, *Le schisme de Photius...*, p.49.

⁶⁹ Hans-Georg Beck, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române din Imperiul Bizantin*, traducere din limba germană și studiu introductiv Vasile Adrian Cărabă, Editura Nemira București 2012, nota bibliografică 1, p.212.

⁷⁰ Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p.32.

⁷¹ V. Grumel, *Le Schisme de Grégoire de Syracuse*, în *Echos d' Orient*, vol.39, (1941), pp.257-267 - http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/rebyz_1146-9447_1941_num_39_199_2962, 26.11.2014.

Datorită acestei situații, curtea imperială, în frunte cu împărăteasa Teodora, a intervenit direct în alegerea patriarhului, pentru a împiedica transformarea luptei, dintre cele două partide, într-o situație nefastă pentru biserică și pentru imperiu.⁷² Împărăteasa îl desemnează ca patriarh pe monahul Ignatie, fiul fostului împărat Mihail I Rangabe (811-813) și al Procopiei, fiica împăratului Nichifor I Genikos (802-811).⁷³ Acesta, după ce tatăl său, împăratul Mihail I Rangabe fusese demis, a fost castrat, împotriva voinței lui (o uzanță obișnuită în vremea aceea) și silit să intre în monahism. Era un om foarte evlavios și un călugăr cu o viață aspră, dar și o fire foarte puternică.

Informații despre acest patriarh avem în lucrarea lui Nicetas Paflagonul care a scris *Vita Ignatii*⁷⁴ și despre care se spune că: "...este, mai degrabă, un pamflet îndreptat cu fanatism împotriva patriarhului Fotie, decât o biografie obiectivă."⁷⁵ De la el aflăm că Ignatie intrase în mănăstire la vârsta de 14 ani și că devenise preot și egumen. Iar, referitor la amestecarea împărătesei în alegerea lui Ignatie ca patriarh, aceeași sursă spune că împărăteasa a făcut-o împlinind o profeție a Sfântului Teofan Mărturisitorul, sau urmând sfatul marelui duhovnic din vremea aceea, părintele Ioanichie cel Mare⁷⁶ de la muntele Olimp.⁷⁷ Toate acestea s-au dovedit a fi false.⁷⁸ Având în vedere toate cele mai sus prezentate, credem că împărăteasa Teodora, preocupată să evite o escaladare a tulburărilor și a tensiunilor dintre cele două tabere, nu a urmat întru totul rânduielele procedurale pentru alegerea noului patriarh, adică să convoace sinodul care ar fi trebuit să aleagă candidații și să-i prezinte guvernului. După ce se consultă cu mai mulți episcopi influenți, inclusiv cu sfetnicul și

⁷² F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.49.

⁷³ Hans-Georg Beck, *Istoria Bisericii...*, p.212, vezi și Asterios Gerostergios, *Sfântul Fotie cel Mare*, p.29.

⁷⁴ J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol. 105, col.487 ș.u. – https://books.google.ro/books?id=h_MUAAAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false, 15.05.2015.

⁷⁵ F. Dölger, *Byznaz und die europäische Staatenwelt. Ausgewählte Vorträge und Aufsätze*, (Speyer am Rhein 1953), p.313 cf. Pr. Lucian D.Colda, *Patriarhul Fotie cel Mare...*, p.43.

⁷⁶ Este vorba de Sfântul Ioanichie cel Mare de la muntele Olimp și care a viețuit în vremea iconoclasmului. A murit în anul 846 și este prăznuit ca sfânt pe data de 4 noiembrie sub numele de Sfântul Cuvios Ioanichie cel Mare de la Olimp. Cf. <http://www.ortodoxism.ro/proloagele/noiembrie/Proloage04Nov.shtml>, 07.06.2015.

⁷⁷ J.P. Migne, *Patrologia Greacă*, vol.105, col.501 – <http://books.google.com/books?id=KDMRAAAAYAAJ>, 28.10.2014.

⁷⁸ F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.50 și *Acta Sanctorum Bollandistes*, novembris, tom. II, p. 318. - <https://archive.org/stream/actasanctorum63unse#page/n616/mode/1up>, 25.05.2015 - "Le patriarche Méthode lui avait rendu visite au mont Olympe le 1 novembre de la même année. Personne ne pouvait donc alors prévoir la mort de Méthode, et Théodora ne pouvait pas songer à la désignation de son successeur. Nicéas voulait seulement, par cette affirmation inventée de toutes pièces, faire apparaître comme dénuées de tout fondement les critiques des adversaires d'Ignace relatives à la prétendue hostilité de ce dernier; à la politique religieuse de Méthode."

omul de încredere al ei, logotetul Teoctist, l-a desemnat pur și simplu pe Ignatie ca patriarh, după cum mărturisesc Teofan Continuatorul⁷⁹, Simeon Magistrul⁸⁰ sau Pseudo-Simion și Zonaras⁸¹. Mai târziu, această procedură a împărătesei, avea să se constituie într-una dintre acuzațiile pe care i le vor aduce potrivnicii lui Ignatie.

---

⁷⁹ Theophanes Continuatus, *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*, Bonn 1838, p.193 – <https://archive.org/details/theophanesconti00theogoog>, 12.10.2014 și F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.50.

⁸⁰ Symeonis Magistri, *Chronographia*, pp.601-760, Bonn 1838, p.657 – <https://archive.org/details/theophanesconti00theogoog>, 17.12.2014 și F.Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.50.

⁸¹ Ιωαννου του Ζωναρα, *Επιτομη Ιστοριων*, vol.IV, libri XVI, 4, pp.14-15 – <https://archive.org/details/theophanesconti00theogoog>, 02.04.2015 și F. Dvornik, *Le schisme de Photius...*, p.50.